

Ivan Rogić Nehajev

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Trg Marka Marulića 19, HR-10000 Zagreb

Ivan.Rogic@pilar.hr

O DVAMA POLAZNIMA PITANJIMA

U radu autor se oslanja na dva “polazna” pitanja na koja je potrebno odgovoriti e da bi se jasnije naznačio horizont oblikovanja jezične politike Vijeća. Prvo pitanje glasi: kako govoriti hrvatski? Autor sugerira da valjane odgovore treba tražiti u “trokutu” koji čine: (i) kritičko odmjeravanje tradicije hrvatskih vukovaca; (ii) snaženje tvorbenih sposobnosti hrvatskog jezika; (iii) opovrgavanje mehaničkog i parazitskog prijenosa dijelova drugih jezika u hrvatski. Na tragu tih intencija Vijeće je upućeno na suradnju i koordinaciju djelovanja s više postojećih institucija. Drugo pitanje glasi: s kim govoriti hrvatski? Autor sugerira da odgovore na to pitanje treba potražiti u kontinuiranom djelovanju koje cilja povećati brojnost govornika hrvatskog jezika. Pri tom se kao praktični prioriteti ističu (i) snaženje lektorske službe; (ii) poboljšanja u učenju hrvatskog; (iii) rad na korisnim priručnicima; (iv) preporuke o jezičnim intencijama u javnom prostoru. I u ostvarivanju tih prioriteta Vijeće je upućeno na suradnju i koordinaciju djelovanja s više postojećih institucija.

Nisam jezikoslovac. Ta me činjenica ovdje oslobađa obveze upustiti se u raspravu o jeziku gdje je nužna kompetencija jezikoslovca. Zadržavam tek pravo na komentare svezane s dva polazna pitanja svake jezične politike, izgleda nezanemariva i u ovoj prilici. Time nisam, dakako, odklonio opasnost od pridružbe šarenoj skupini sveznalica koje o svemu znadu sve i ne znadu ništa.

Prvo pitanje s pridjevom: polazno, može se sažeto formulirati ovako: **kako govoriti hrvatski?** Namjerno su preskočeni pridjevi: valjano, pravilno. Implicira se da se tako govori kada se govori hrvatskim (ili kojim drugim) jezikom. Ako se tako ne govori, dopušteno je reći da se ne govori hrvatskim (ili kojim drugim) jezikom. Govori se s pogreškom. Ali već mogućnost uočice pogreške u nekom iskazu posredno sugerira kako se on iskazuje u nekom jeziku. Pogreška je to nekom vrsti crvenog na (jezičnom) semaforu.

Najtočniji odgovor na spomenuto, prvo, pitanje je, dakako, tautologijski: hrvatski se govori – hrvatskim (jezikom). Na adresi govornika njegovo razlikovanje ovisi, ponajprije, o sociokulturnom identitetu govornika i o sposobnosti razlikovanja stečenom samom jezičnom praksom. Na adresi jezikoslovca razlikovanje ovisi o stupnju istraženosti posebnosti dotičnog jezika i o njihovu smještaju u javnom znanju. Budući da se ta znanja sređuju i interpretiraju osloncem na neku znanstvenu paradigmu posebnostima se pridaje ili oduzimlje i neka **vrijednost**. Zahvaljujući tomu uočene posebnosti nekog jezika mogu se osporiti ili čak reducirati na izvedenice nekog drugog jezika. Na hrvatskom primjeru vidljivo je kako svojedobni položaj hrvatskog na mjestu jednog od pet važnih europskih jezika, (pokraj latinskog, njemačkog talijanskog i ugarskog) u 16. stoljeću (u rječniku Fausta Vrančića iz 1595.) ne jamči da će srodan položaj zadržati i poslije. Pače, tijekom 19. stoljeća, unutar vukovske paradigme, ne samo da mu se takav ili srodan položaj ne priznaje nego mu se ne priznaje ni da je jezikom hrvatskim: sveden je na jednog blizanca u dioskurskom paru dugo poznatom pod nazivom: hrvatskosrpski/srpskohrvatski, hrvatski ili srpski. Takva osporavanja ne poništavaju postojeće posebnosti. Ali bitno utječu na ukupni, sociokulturni, politički i spoznajni kontekst u kojemu se istraživanja posebnosti stvarno zbivaju. Budući da je tijekom povijesti hrvatskog društva bilo i drugih osporavanja hrvatskih posebnosti, pa i posebnosti hrvatskog jezika (talijanizacija, germanizacija, mađarizacija, turcizacija), nijekanje posebnosti jezika u okviru vukovske paradigme iz hrvatske perspektive i nije novošću. Pamti se kao najnoviji pokušaj. Pri tomu je uočiti i jednu razliku. Spomenute prakse osporavanja, idealnotipski promatrano, ciljaju na ukupno brisanje hrvatskog jezika i na, sukladnu, asimilaciju pučanstva. Slučajeve uspješna otpora na jezičnoj razini svode na “privatne”, obiteljske ili mjesne, žargone, a na socijalnoj na stigmatizaciju zajednica “ispalih iz povijesti”. Osporavanje u okviru vukovske paradigme na jezičnoj se razini odnosi slično spram hrvatskih neštoškavskih narječja (čakavsko, kajkavsko). Ali se spram hrvatske štokavske jezične baštine odnosi kao spram srpske. Na socijalnoj razini zahtijeva se asimilacija kao i u prije spomenutim primjerima. Jezikom politologije: radi se o kulturnom i jezičnom imperijalizmu, tijesno svezanim s političkim, geopolitičkim i gospodarskim. Stoga su istraživanja modernog hrvatskog jezikoslovlja, u rasponu od zadarskog jezičnog kruga, riječke filološke škole, zagrebačke filološke škole (tijekom 19. stoljeća) do Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika Matice hrvatske iz 1967., ili otpora osamdesetih godina prošlog stoljeća nametanju službenog naziva: hrvatsko-srpski jezik, “dvostruko kodirana”. Ona su, na jednoj strani, **znanstveni posao**

organiziran po pravilima i zahtjevima znanosti. Na drugoj strani, ona su primjeri **otpورا** kulturnom i jezičnom imperijalizmu. Notorno je da otpor nije odvojen od drugih načina političke i društvene protimbe ali je, nerijetko, i osamljen budući da se na sektorima kakvi su gospodarski ili politički mogućnosti protimbe; uspješnije i cjelovitije nadziru i blokiraju. Zahvaljujući tomu, jezikoslovni i književni otpor imperijalnim intencijama nerijetko je funkcionirao kao “okidač” ili prethodnica potonjeg političkog i identitetskog otpora. To je zorno vidljivo na primjeru prije spomenute Deklaracije iz 1967. godine. Ona je i svojevrsnim “okidačem” i najavom Hrvatskog proljeća iz godine 1971.

Normativno promatrano, uspostavom samostalne hrvatske države godine 1991., i ustavnom odredbom o hrvatskom standardnom jeziku kao “službenom” jeziku u javnim poslovima, nijekanje posebnosti hrvatskog jezika se okončalo. No nisu, očito, posustali pokušaji raznolika podrijetla da se hrvatski jezik zarobi istošću sa srpskim, a tolikom srodnošću sa crnogorskim i bošnjačkim da ga i ne treba, kao navlastitu razliku, odvajati od “balkanskog paketa”, ni u međunarodnim poslovima ni u “jedinstvenu” kulturnom prostoru određenu “vodoravnom” međusobnom razumljivošću. Imperijalne aspiracije deklarirane u programu stvaranja jedinstvena “srpskog sveta” takvim su pokušajima dopisale novu uvjerljivost. U takvu kontekstu hrvatskoj težnji, posudimo od Zlatka Vincea, prema “jezičnoj čistoći” teško je zaniijekati razvojnu racionalnost. Tim više što korijeni te težnje nisu u 19. stoljeću, nego su stariji a sama težnja, sugerira Vince, djeluje osmotski na jezik “sve do danas”. Posebni zakon o hrvatskom jeziku, unatoč njegovoj “akvarelnosti”, treba promatrati na tragu take razvojne racionalnosti.

Osloncem na jednu staru dosjetku Tomislava Ladana držim korisnim naznačiti tri konkretnija prioriteta u budućoj artikulaciji jezične politike. Svojedobno je Ladan sarkastično ustvrdio da mu je dosta u ondašnjem javnom jeziku socijalističke Hrvatske “dadakanja” i “njanjanja”. “Dadakanje” se svodi na nesuvislu uporabu riječi: da, uz glagol (da učim, da pišem, da govorim...) motiviranu sličnošću sa srpskim. “Njanjanje” se svodi na uporabu glagolskih imenica tamo gdje bi se inače trebale rabiti postojeće ili novostvorene imenice (primjerice, *iseljavanje/doseljavanje* prema *odselidba/doselidba*). Dosjetkom se posredno cilja na kritiku dviju u osnovi parazitskih praksa. U prvoj je (“dadakanje”) vidljiva nekritička sklonost isticanju sličnosti sa srpskim, afirmirana u paradigmi hrvatskih vukovaca, pri čemu se zanemaruju istraživački uvidi i rezultati drugih, mjerodavnih, hrvatskih autora i škola. Sažeto rečeno: treba vukovsku jezikoslovnu tradiciju i praksu kritički odmjeriti hrvatskom mjerom.

U drugoj (“njanjanje”) na djelu je izbjegavanje ili zanemarivanje tvorbenih mogućnosti hrvatskog jezika, stvaranja novih riječi. Poznato je da se takve mogućnosti posebno testiraju u razdobljima dubljih društvenih promjena. Jedna od takvih, a koja je dalekosežno promijenila zbilju zapadnih društava, poznata je pod nazivom *prva industrijska revolucija*. Nametnula se potreba za novim riječima kojima je trebalo imenovati množinu do tada nepoznatih predmeta, postupaka, profesija, znanstvenih i umjetničkih uvida. Sugerira se da su se poslije dogodile još druga, treća, a neki autori tvrde i četvrta, točnije je reći: tehnička revolucija. U takvoj zbilji snaženje tvorbenih sposobnosti hrvatskog jezika postaje uvjetom njegove sociokulturne uvjerljivosti i – održivosti. Lik Bogoslova Šuleka (autora prvog hrvatskog Rječnika znanstvenog nazivlja iz 1874/75) tu se nameće, skupa s još nekim autoritetima, kao dugoročni orijentir. Isto, primjerice, ustvrđuje i Vatroslav Jagić, još početkom prošlog stoljeća. A sredinom istog stoljeća, po ocjeni nekih autora, Šulek zaslužuje i naslov (jezični) genij. Korisno je spomenutu Ladanovu paru kritičkih dosjetaka dodati i suvremenu: »eventiranje«. Po srijedi je mehaničko preuzimanje riječi iz drugih europskih jezika, ponajprije iz engleskog ili američkog, za imenovati postupke i događaje za koje u hrvatskom već postoje valjane riječi (primjerice, *event*, *imidž*, *brend*...). U svakoj se jezičnoj praksi preuzimlju i riječi iz drugih jezika. Rijetki su primjeri jezičnih endema, bez preuzimanja riječi izvana, ako takvih uopće i ima. Ali je nužno razlikovati parazitsku imitaciju od kritična preuzimanja. Spomenuto »eventiranje« može se, stoga, držati posebnim tragom šireg zatiranja suvremena hrvatskog jezika, dodatno osnažena procesima takozvane “globalizacije”. Kritička upozorenja podsjećaju kako su tu posebno ranjivi jezici s malobrojnim govornicima. Ni hrvatska jezična zajednica nije baš tolika a da bi se spomenute opasnosti mogle zanemariti. Sažeto rečeno: (i) kritičko odmjeravanje tradicije hrvatskih vukovaca; (ii) snaženje tvorbenih sposobnosti hrvatskog jezika; (iii) opovrgavanje mehaničkog i parazitskog prijenosa dijelova drugih jezika u hrvatski, mogu biti korisnim uporištima u oblikovanju valjanih modaliteta hrvatske jezične politike. U tom “trokutu”, držim, moguće je jasnije nazrijeti i odgovor na prije postavljeno, prvo pitanje. Pri tomu, dakako, ostaju trajno na djelu jamci hrvatske jezične razlike: hrvatska književnost i hrvatska narječja.

Ne raspolažem jasnom slikom institucijske mreže u kojoj se zbiva ili bi se trebalo zbivati ostvarivanje intencija izvedenih iz netom spomenuta “trokuta”. Uvriježene su adrese: HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Institut za hrvatski jezik, katedre za hrvatski jezik na hrvatskim sveučilištima, Matica hrvatska... U njima je nemali ljudski i kogni-

tivni kapital. U nekima je rad na spomenutu “trokutu” dnevnom obvezom. Ali je uočiti: **neovisno o kakvoći** hrvatsko jezikoslovlje ne probija, figurativno rečeno, **institucijski stakleni strop**. Pa je, nerijetko, ono što se u hrvatskoj javnosti nameće u vidu hrvatskog javnog jezika srodnije komunikacijskom simulakrumu nego li hrvatskom jeziku uključenu u oblikovanje suvremena nacionalnog identiteta i uspješna društvena razvitka. Probijanje toga “staklena stropa” spada na nezanemarive obveze Vijeća za hrvatski jezik.

Organizacijski promatrano, Vijeće je upućeno na dugoročnu suradnju i koordinaciju rada pojedinih istraživačkih sudionika u spomenutim institucijama. Na drugoj strani, budući da je jezična politika neodvojiva od znanstvene, naobrazbene i kulturne politike, koordinacija uključuje i dobivanje potpore ministarstava znanosti, naobrazbe i kulture (djelovanju Vijeća). Potpora, predvidljivo, implicira i pripravnost na financiranje kritički provjerenih istraživačkih prioriteta. Sve to upućuje na potrebu oblikovanja institucijskog i tehničkog okvira rada Vijeća koji Vijeće osposobljuje ne tek za povremeno djelovanje, kako je diskretno sugerirano u tekstu o jeziku, nego za – **kontinuirano** (djelovanje).

Drugo polazno pitanje, prije nagoviješteno, može se prigodno formulirati ovako: **s kim govoriti hrvatski?** Pitanje je, naoko, bez veze. Jer je odgovor i više nego jednostavan: hrvatski govore govornici hrvatskog. Među njima su, dakako, Hrvati većinom, premda, kako sugeriraju već i podaci dobiveni popisom pučanstva, među govornicima hrvatskog ima i nezanemariv broj nehrvata. Moguće zadovoljstvo, potaknuto tom činjenicom, kvare na drugoj strani, podatci iz istog, a i nekih sekundarnih izvora: pokazuju kako se hrvatska populacija postupno a nezanemarivo brojčano smanjuje bilo odselidbom u druge države bilo tuzemnim izumiranjem, dokumentiranim višegodišnjim bilancama smanjenja broja novorođenih. Nije, dakako, u ovlastima Vijeća, a ni u djelokrugu stručne kompetencije njegovih članova, nositi se s demografskim i srodnim teškoćama u demografskoj politici. Ali je u zoni njegovih ovlasti suočavati se s jezičnim praksama u Hrvatskoj u kojima hrvatskog ili nema ili je na položaju sekundarnog, pomoćnog, jezika. Promašeno je u svim takvim primjerima vidjeti opasnost. Neki su nastali, kao primjerice sveučilišni studiji na engleskom jeziku, na tragu napora koji ciljaju povećanju konkurentnosti pojedinih profesija na, sada, “otvorenu”, međudržavnom tržištu rada. Znanje kojega “svjetskog jezika”, posebno engleskog, polazna je prednost. Snažnje turizma u Hrvatskoj dodatno potiče sklonost uporabi drugih jezika. Ne treba zaboraviti ni interne “jezične politike” pojedinih inozemnih gospodarskih investitora i bankarskih adresa, kojima se od zaposlenika traži

odgovarajuća jezična kompetencija izvan materinskog hrvatskog. Na djelu je, očito, skup praksa i postupaka koji izravnije podupiru dvojezičnost ili višejezičnost. Držati prijepornom te prakse same o sebi je, dakako, promašeno. Bez takve jezične kompetencije teško je zamisliti ikakvu uspješnu modernizaciju. No “klizanje” hrvatskog jezika prema položaju pomoćnog jezika, nerijetko i žargona “u ostatku”, vidljivo pri tomu, i identitet-ski i razvojno je rizično. “Klizanju” dodatno pogoduju i dvije, negativnom tradicijom ustaljene činjenice. Prva se vidi u nedostatnom radu na stvaranju novih jezičnih rješenja u, primjerice, znanosti, tehničkoj sferi, strukovnih jezicima, političkim procesima... Druga se vidi u, nerijetko i mehaničkom, ponavljanju rješidaba oslonjenih na paradigmu hrvatskih vukovaca, gdje imitacija unazad zamjenjuje valjane odgovore.

Razložno je postaviti naoko apsurdno pitanje: zašto bi trebalo spomenuto “klizanje” kritički odmjeriti? Iscrpnija rasprava o tomu nadmašuje ovdje raspoložive, i vremenske i prostorne, mogućnosti. Zadovoljiti se je s tek prigodnom podsjetkom na ulogu jezika u konstituiranju zajednice. U razdoblju modernosti uvriježilo se isticanje temeljne važnosti takozvane društvene “baze” u uspješnu konstituiranju neke zajednice (bogatstvo, tehnička struktura, geopolitički položaj, prirodne pogodnosti...). Pri tom se, nerijetko, posve mehanički, zanemarivala činjenica da se zajednica na nultoj razini samooblikuje jezikom i u jeziku, a tek potom “u svijetu”. Ili ti, drugačije rečeno, jezičnom i sociokulturnom samoodređenošću omogućen je i proces unutrašnje, funkcionalne, institucijske i političke integracije (zajednice). Hrvatska modernizacija u tom je pogledu dobrim primjerom. Ključne integracijske silnice oblikovale su se u kulturnom “sektoru”, a potom su se prelele na društveno tkivo i prerasle u “gramatike” oblikovanja posebnih sektora hrvatske društvene svakodnevice. Spomenuto drugo polazno pitanje: s kim govoriti hrvatski nije, očito, tek reakcijom na eventualnu komunikacijsku osamu. Ono je neodvojivo od pitanja o svrsi i načinu konstituiranja zajednice. Neki ekonomijski analitičari argumentirano upozoravaju kako se, osloncem na geopolitičke i geoprometne čimbenike, na sadašnjem hrvatskom prostoru mogu oblikovati i “alternativna” gospodarska i tehnička društvena stanja. Ili ti: Hrvatska bez Hrvata. Deterministični pristanak na takve “alternative” uključuje i zanemarivanje hrvatskog jezika kao konstitutivnog čimbenika nacionalne integracije.

Ima li se tu u vidu borba za više govornika hrvatskog jezika, gubi se predznak pomoćnog poduhvata. Ovlasti Vijeća dopuštaju razviti četiri vida jezične politike nadahnuta takvom intencijom. (a) **Uspostava lektorske službe.** Ne raspoložem podatcima o lektoratima po javnim hrvatskim ustanovama ili po tvrtkama u javnom vlasništvu. Ali, sudeći po

sporadičnim “javnim priopćenjima”, odposlanim s nekih adresa, razložno je pretpostaviti kako razvitak lektorske službe zaostaje za imperativima što izlaze iz valjana ostvarenja ustavnog naloga po kojem je u Hrvatskoj standardni hrvatski jezik “službenim” javnim jezikom. Na tom je tragu razložno razvijati i prigodne škole hrvatskog jezika ne samo za hrvatske povratnike koji su se u emigraciji otuđili od hrvatskog, ili za nove radnike uvezene iz azijskih država s endemskim siromaštvom, nego i za brojne javne službe nerijetko na ratnoj nozi s hrvatskim; a ne treba zaboraviti ni dužnosnike – podpisnike dokumenata u kojima se posebnost i opstojnost hrvatskog jezika – niječe. (b) **Učenje hrvatskog.** Više nesustavnih uvida sugerira kako učenje hrvatskog jezika u aktualnom školskom sustavu ne jamči da će učenici, po završetku osnovne i srednje škole, znati valjano govoriti hrvatski. Vjerojatnija je, kao rezultat, polupismenost nego pismenost. Nije, dakako, u ovlastima Vijeća reformirati učenje hrvatskog po hrvatskim školama. Ali je u zoni ovlaštenosti poticati primjerena istraživanja kojima se cilja na stvaranje uporabljivih alternativnih načina učenja. Na temelju osobnog iskustva dopušteno mi je ustvrditi kako su “kulturni događaji”, koji se organiziraju radi skrbi o hrvatskoj kulturnoj i jezičnoj baštini, nerijetko prožeti ispraznošću i nekom vrsti ritualna ponavljanja općih mjesta. Ne znam koliko je taj dojam prenosiv na učenje hrvatskog po hrvatskim školama. Ali već i uvidi u institucijski okvir odnosa nastavnik-učenik dopuštaju hipotezu kako je tu korisno poticati i snažiti revitalizacijske zamisli i poticaje. Napokon, i hrvatska književnost, osloncem na koju se hrvatski uči, zaslužuje takav odnos. (c) **Izrada korisnih jezičnih priručnika.** Iz prethodećeg osvrta na učenje hrvatskog jezika skoro se predvidljivo nameće stav kako je potrebno kritički istražiti mogućnosti izrade jezičnih priručnika bolje prilagođenih sposobnostima učenja skupina uključenih u obrazovni postupak. Drugačiji su motivi i sposobnosti recepcije učenika na pojedinim školskim razinama od motiva i sposobnosti, primjerice, “uvezenih” radnika ili pojedinih povratničkih skupina hrvatskog podrijetla. Itd. Nije, dakako, na popisu ovlasti Vijeća sam posao izrade takvih priručnih pomagala. Ali poticaji na istraživanje i njihovu izradu nesumnjivo tamo spadaju. Na istom su tragu i mogućnosti pružanja stručne potpore već postojećim a valjanim primjerima. (d) **Hrvatski jezik u javnom prostoru.** Složenica “javni prostor” po pravilu se rabi za označiti ukupnost komunikacijskih događaja tehnički režiranih s pomoću različitih medija (tv, radio, novine, elektroničke mreže...). Položaj hrvatskoga jezika u tom prostoru izravnije ovisi o kakvoći lektorske službe, i, dakako, o autorskoj sposobnosti novinara. Potonja je izvan kruga ovlasti Vijeća. Ali je, kako je već naznačeno, u ovlastima Vijeća utjecati na mrežu i kakvoću lektorske službe.

Složenica “javni prostor” rabi se i za označiti ukupnost **fizičkog** prostora. Takav je prostor “javni” kada su u njemu / na njemu pravila postupanja sudionika izvedena iz činjenice što njime gospodari zajednica: mjesna, pokrajinska, nacionalna. On je “ničiji” u odnosu na posebne privatne interese. Ali je “naš” budući da je prostorom zajednice kojoj se pripada. Na temelju natpisa prisutnih u hrvatskom javnom prostoru, navlastito u gradovima i na turističkim područjima, nerijetko je lako doći do zaključka kako taj prostor i jest i nije u Hrvatskoj. Bolje mu pristaje smještaj u kakvu neodređenom inozemstvu. Doda li se tomu i svojevrstni funkcionalistički manirizam, pretvoren u povlašteni graditeljski običaj, zaključak postaje više od prigodnog uvida. Nije u ovlastima Vijeća prostorna politika. Ali se njegove ovlasti nedvojbeno odnose i na kakvoću teksta u hrvatskom javnom prostoru. Niječno promatrane mogu se predložiti u vidu preporuka kojima se predlaže da se hrvatski javni prostor ne koristi kao područje potiskivanja natpisa na hrvatskom jeziku.

I u potrazi za odgovorima na ovo drugo, polazno, pitanje Vijeće je suočeno s institucijskom mrežom bez koje se ne može djelovati. Ona obuhvaća katedre za hrvatski jezik na hrvatskim i inozemnim sveučilištima, nastavnike po osnovnim i srednjim školama, ogranke Matice hrvatske te odgovarajuće službe u ministarstvima znanosti, obrazovanja, kulture te ministarstvu graditeljstva i uređenja prostora. Prioriteti se svode na formiranje lektorske službe tamo gdje je još nema, na istraživanja uspješnijih pristupa učenju hrvatskog jezika te na izradu potrebnih priručnika i preporuka. Vijeće nije ovlašteno postupiti direktivno. Ali već i svojim položajnim autoritetom može potaknuti istraživanja i poduhvate sukladno tim prioritetima. I ovdje je vidljiva potreba za institucijskim i tehničkim okvirom rada Vijeća koji osposobljuje Vijeće ne samo za povremeno, nego za **kontinuirano** djelovanje.

Literatura

- Katičić, Radoslav. 1992. *Novi jezikoslovni ogledi, drugo dopunjeno izdanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Katičić, Radoslav. 1999. *Na kroatističkim raskrižjima*. Zagreb: Hrvatski studiji.
- Vince, Zlatko. 1990. *Putovima hrvatskog književnog jezika*. Drugo dopunjeno izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

On two initial questions

Abstract

In the paper, the author relies on two “initial” questions that need to be answered in order to more clearly indicate the horizon of shaping the language policy of the Croatian Language Council. The first question is: How to speak Croatian? The author suggests that valid answers should be sought in a “triangle” consisting of: (i) a critical assessment of the tradition of Croatian philological school of the followers of V. S. Karadžić; (ii) strengthening the creative abilities of the Croatian language; (iii) refuting the mechanical and parasitic transfer of parts of other languages into Croatian. In line with these intentions, the Council is advised to cooperate and coordinate its activities with several existing institutions. The second question is: With whom to speak Croatian? The author suggests that answers to this question should be sought in continuous activities aimed at increasing the number of speakers of the Croatian language. In doing so, the practical priorities are (i) strengthening the language proofreading service; (ii) improvements in learning Croatian; (iii) work on useful manuals; (iv) recommendations on language intentions in the public space. In achieving these priorities, the Council is again advised to cooperate and coordinate its activities with several existing institutions.

Ključne riječi: Vijeće za hrvatski jezik, tvorba riječi, usvajanje tuđica, lektorska služba, učenje hrvatskoga, jezični priručnici, jezik u javnom prostoru

Keywords: Croatian Language Council, word formation, foreign loanwords, language proofreading service, learning Croatian, Croatian language manuals, language in public space